

Sygn. akt

III APa 14/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **17 stycznia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak (spr.)
	Sędziowie:	SSA Bogumiła Burda SSA Urszula Kocylowska
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **8 stycznia 2013 r.**

na rozprawie

sprawyz powództwa **K. S. działającej imieniem**

małoletniego G. S. i małoletniego M. S.

przeciwko (...) **B. G., (...) Spółka Jawna**

w S.

i (...) S.A. w S.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku **Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu**

z dnia **25 czerwca 2012 r.** sygn. akt **I C 210/11**

u c h y l a zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnobrzegu – Wydział Cywilny, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 grudnia 2010 r. powodowie: K. S. oraz jej małoletni synowie M. S. i G. S. wnieśli o zasądzenie od pozwanych: (...) B. G., (...) Spółka Jawna w (...) S.A. w S. in solidum: na rzecz powódki kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia po śmierci męża D. S. oraz kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci męża, wraz z ustawowymi odsetkami od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty; na rzecz powodów M. S. i G. S. kwoty po 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia po śmierci ojca D. S. wraz z ustawowymi odsetkami od daty wytoczenia powództwa, a także zasądzenia od pozwanych na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie podnieśli, że roszczenia swoje wywodzą z zaistniałego w dniu 8 września 2009 r. śmiertelnego wypadku przy pracy, jakiemu uległ mąż powódki i ojciec powodów D. S.. Odpowiedzialność pozwanego zakładu pracy oparta jest na zasadzie ryzyka związanego z ruchem przedsiębiorstwa (art. 435 § 1 kc), a także wynika z odpowiedzialności za zawinione zachowanie podwładnego – bezpośredniego sprawcy szkody S. M. skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w Stalowej Woli z dnia 10 czerwca 2010 r., sygn. akt II K 313/10 za nieumyślne spowodowanie śmierci. Pozwany (...) B. G., Z. P. s. j. w S. posiadał w dniu zdarzenia umowę odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie.

W dniu 11 stycznia 2011 r. Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wydał przeciwko pozwanym nakaz zapłaty kwoty 300.000 zł na rzecz K. S. oraz kwot po 150.000 zł na rzecz małoletnich powodów z ustawowymi odsetkami od dnia 17 grudnia 2010 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami w kwocie 15.217 zł na rzecz K. S., a nadto kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu w kwocie 6500 zł.

W sprzeciwie od powyższego nakazu zapłaty pozwana Spółka wniosła o oddalenie powództwa w stosunku do niej w całości, podnosząc, że strona powodowa nie wykazała szkody, a krzywda z tytułu której zadośćuczynienia się domaga nie została wyrządzona przez pozwaną. Powodowie otrzymali już świadczenia związane z zaistniałym wypadkiem. Pozwany wskazał również na uzupełniający charakter odpowiedzialności cywilnoprawnej pracodawcy za skutki wypadku, na fakt przyczynienia się poszkodowanego do zaistniałego wypadku, a nadto podkreślił, że odpowiedzialność pracodawcy ograniczona jest tylko do normalnych następstw działania, z którego wynikła szkoda.

Pozwane (...) Towarzystwo (...) w złożonym sprzeciwie wniosło o oddalenie powództwa w całości, podnosząc, że w związku z umową ubezpieczenia OC z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, zawartą z (...) B. G., (...) spółka jawna w S. nie ponosi odpowiedzialności za szkody na osobie wyrządzone pracownikom, ponieważ Spółka nie rozszerzyła zakresu ubezpieczenia o taką opcję.

W odpowiedzi na sprzeciw pozwanego Towarzystwa (...) S.A., (...) B. G., Z. P. Sp. J. wskazał, że Towarzystwo (...) jest zobowiązane dokonać likwidacji szkody poprzez zaspokojenie roszczeń powodów do maksymalnej kwoty odpowiedzialności – 200.000 zł i podkreślił, że skoro odszkodowania domagają się osoby trzecie, a nie pracownik, to Towarzystwo (...) nie ma podstaw do uchylania się od odpowiedzialności.

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2012 r., sygn. akt I C 210/11, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu zasądził od (...) B. G., (...) spółka jawna w (...) S.A. w S. na rzecz: 1) K. S. kwotę 100.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i 50.000 zł z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej, obie kwoty wraz z ustawowymi odsetkami od 18 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty; 2) M. S. i 3) G. S. kwoty po 80.000 zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od 18 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty; 4) na rzecz Skarbu Państwa Sadu Okręgowego w Tarnobrzegu kwotę 10.000 zł, tytułem brakującej opłaty od pozwu, od której powodowie byli zwolnieni, a ponadto kwotę 759, 95 zł tytułem brakującej zaliczki na wydatki. W punkcie 5 ustalił, że odpowiedzialność pozwanego (...) S.A. w S. ograniczona jest do kwoty 200.000 zł, a zapłata tej kwoty przez jednego z pozwanych zwalnia od obowiązku zapłaty przez drugiego pozwanego, w punkcie 6 zasądził na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu od (...) B. G., (...) Spółka

jawna w S. kwotę 5.500 zł tytułem opłaty od pozwu, w pozostałym zakresie powództwo oddalił, koszty procesu między stronami zniósł oraz nie obciążył powodów obowiązkiem opłaty od pozwu w części oddalonego powództwa.

Sąd ustalił, że D. S. był zatrudniony w pozwanym zakładzie na podstawie umowy o pracę na czas określony od 1.08.2009 r. do 31.01.2011 r. na stanowisku ślusarza, przed podjęciem obowiązków został zapoznany z przepisami bhp i odbył praktyczne przeszkolenie. W dniu 8 września 2009 r. podczas przewożenia wspólnie ze S. M. dźwigarów, D. S. został uderzony przez podnoszony element w klatkę piersiową, w następstwie czego doznał śmiertelnych obrażeń.

Na podstawie opinii biegłych Sąd uznał, że do wypadku doszło z winy pozwanego (...), a to z uwagi na nieprawidłowe zachowanie się jego pracownika S. M., za którego z mocy art. 120 kp ponosi odpowiedzialność. S. M. pełniący funkcję sygnalizującego dał suwnicowej znak uruchomienia suwnicy, nie upewniwszy się, czy hakowy odpinający zawieszony znalazł się poza strefą zagrożenia. Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2010 r., sygn. akt II K 313/10 Sąd Rejonowy w Stalowej Woli skazał S. M. na podstawie art. 155 kk.

W ocenie Sądu pozwana Spółka nie wykazała, że D. S. przyczynił się do wypadku, chociaż bowiem jego przebywanie w strefie zagrożenia było nieprawidłowe, to obowiązkiem sygnalizującego było upewnienie się, co do pozycji hakowego.

Sąd ustalił również, że pozwany (...) zawarł z pozwanym (...) Towarzystwem (...) w S. umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, ograniczonej do kwoty 200.000 zł, na okres od 25.11.2008 r. do 24.11.2009 r., według której ubezpieczyciel odpowiada za szkody wyrządzone osobom trzecim w związku z użytkowaniem maszyn i urządzeń w wersji podstawowej.

Sąd ustalił, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił z tytułu jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci ojca i męża łączną kwotę 73.958 zł.

Przechodząc do oceny prawnej Sąd uznał kwotę 100.000 zł zadośćuczynienia dla K. S. za odpowiednią, zważywszy na wiek powódki, rodzaj i rozmiar przykrych przeżyć w sferze emocjonalnej i psychicznej po śmierci męża, a kwotę 50.000 zł, za rekompensującą pogorszenie sytuacji życiowej powódki. Zasadzając zadośćuczynienie na rzecz małoletnich powodów w kwotach po 80.000 zł, Sąd uwzględnił że przedwczesna śmierć ojca wiąże się dla chłopców z utratą oparcia i wzoru męczyzny, a także pozbawieniem radości i poczucia bezpieczeństwa związanego z wychowywaniem się w pełnej rodzinie.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez oboje pozwanych.

(...) B. G., Z. P. s.j. zaskarżył powyższy wyrok w zakresie pkt. I. 1, I. 2, I 3 w związku z zasądzeniem na rzecz powodów zadośćuczynienia i odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej, a także w zakresie pkt. I. 4 i pkt. I. 6 w związku z obciążeniem pozwanego kosztami procesu oraz pkt. I. 5 ustalającego odpowiedzialność pozwanego (...) Towarzystwa (...) do kwoty 200.000 zł, z pominięciem, że pozwanego obciążają również należności uboczne. Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego, poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w szczególności:

- art. 435 kc w związku z art. 120 kp, przez przyjęcie, że uznanie wyrokiem karnym S. M., byłego pracownika pozwanej za winnego spowodowania wypadku, w wyniku którego śmierć poniósł inny pracownik pozwanego – D. S., nie zwalnia z odpowiedzialności pozwanej Spółki;

- art. 446 § 3 i 4 kc w związku z art. 6 kc przez dowolne przyjęcie przez Sąd I instancji, że nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej K. S. i zasądzenie na rzecz powodów znacznych kwot z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę mimo przyznania przez organ rentowy małoletnim powodom renty rodzinnej w kwocie równoważącej wynagrodzenie D. S. w czasie zatrudnienia w pozwanej spółce,

- art. 440 kc w związku z art. 22 ksh i art. 31 ksh oraz art. 778¹ kpc przez przyjęcie, że nie zachodzi podstawa do miarkowania odszkodowania, a obowiązek odszkodowawczy nie będzie dotyczył osób fizycznych – współników osobowej spółki jawnej;

- art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc, poprzez przyjęcie, że strona powodowa udowodniła żądania pozwu;

- art. 5 kc przez całkowite pominięcie sytuacji finansowej pozwanej Spółki i sytuacji materialnej jej współników odpowiedzialnych osobiście całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, w kontekście zasad współzycia społecznego, jakimi kierowali się współnicy Spółki, zatrudniając D. S., aby pomóc jego rodzinie w kłopotach finansowych;

- art. 481 kc przez przyjęcie, że pozwana spółka pozostawała w zwłoce z wypłatą żądanych przez powodów świadczeń od dnia 18 stycznia 2011 r.;

Strona pozwana zarzuciła również naruszenie przepisów postępowania, tj.:

- art. 102 kpc, poprzez obciążenie pozwanej kosztami opłat i brakującej zaliczki na wydatki, w sytuacji, gdy Spółka wykazała, że sytuacja w jakiej się znalazła uzasadnia odstąpienie od obciążania jej kosztami w ogóle;

- art. 233 kpc przez dowolną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego;

- art. 11 kpc, przez przyjęcie, że pozwana Spółka i jej współnicy, którzy nie byli oskarżeni i nie brali udziału w postępowaniu karnym, są zobowiązani do zadośćuczynienia powodom za krzywdę i za pogorszenie ich sytuacji życiowej, które to roszczenia winny być dochodzone od bezpośredniego sprawcy szkody, jak też sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału i nie wyjaśnienie przez Sąd I instancji okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Pozwana Spółka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w kwestionowanej części i oddalenia powództwa, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

(...) S.A. zarzuciło całkowicie dowolną i wybiórczą ocenę materiału dowodowego, a to umowy ubezpieczenia, skonkretyzowanej w (...) (...) i polisie ubezpieczeniowej, z których jednoznacznie wynikało (§ 57 pkt. 3 OWU w związku z § 49 ust. 2 pkt. 1 c), że Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności za szkody na osobie wyrządzone pracownikom pozwanej Spółki, ponieważ ubezpieczenia nie rozszerzono o takie ryzyko, a dalej także naruszenie art. 328 § 2 kpc, poprzez brak uzasadnienia podstaw odpowiedzialności ubezpieczyciela w sytuacji braku w ubezpieczeniu klauzuli 004 i naruszenie art. 805 kc, poprzez niewłaściwą wykładnię. Pozwane Towarzystwo wniosło o oddalenie w całości powództwa wobec niego i orzeczenie o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego pozwanego, stosownie do wyników postępowania apelacyjnego.

(...) B. G., (...) Sp. jawna złożyła odpowiedź na apelację (...) Towarzystwa (...), domagając się jej oddalenia jako pozbawionej podstaw faktycznych i prawnych.

W odpowiedzi na apelację pozwanego zakładu pracy powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości, wskazując na bezzasadność zarzutów podniesionych przeciwko wyrokowi Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z dnia 25 czerwca 2012 r. W ocenie strony powodowej zachodzą podstawy do ustalenia cywilnoprawnej odpowiedzialności pozwanego pracodawcy, na przeszkodzie czemu nie stoi przypisanie odpowiedzialności karnej za czyn zabroniony z art. 155 kk pracownikowi pozwanego. Nie ma również podstaw do przyjęcia przyczynienia się poszkodowanego D. S. do wypadku, który nastąpił wyłącznie wskutek błędnego postępowania S. M..

Pełnomocnik powodów podkreśliła, że skutki śmierci D. S. uwidoczniły się zarówno w sferze ekonomicznej, jak i pozaekonomicznej życia powódki, co znajduje odzwierciedlenie w ustalonym stanie faktycznym i czyni uzasadnionym roszczenie z tytułu pogorszenia stanu zdrowia. Chybiony jest w ocenie pełnomocnik powodów zarzut nieuwzględnienia

przez Sąd I instancji przy zasądzeniu zadośćuczynienia dla małoletnich powodów, że otrzymują oni rentę rodzinną po zmarłym ojcu, skoro są to rodzajowo odmienne świadczenia.

Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę ustalił i rozważył co następuje:

Usprawiedliwioną podstawę apelacji stanowi zarzut nie wyjaśnienia wszystkich istotnych w sprawie okoliczności, choć z innym uzasadnieniem niż prezentowane w apelacjach.

1. W rozpatrywanej sprawie mamy do czynienia z dochodzeniem roszczeń uzupełniających z tytułu wypadku przy pracy. Zachodzi przypadek, w którym ocena wysokości dochodzonych roszczeń (odszkodowania i zadośćuczynienia) wymaga uwzględnienia wypłaconych powodom jednorazowych odszkodowań z ubezpieczenia społecznego (z uwagi na jego kompensacyjny charakter) oraz stopnia przyczynienia się zmarłego pracownika do powstania szkody.

Inaczej mówiąc; jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie podlega automatycznemu odliczeniu od świadczeń przysługujących powodom na podstawie prawa cywilnego, ale musi być wzięte pod rozwagę przy określaniu wysokości tych świadczeń, gdyż służy ono pokryciu kosztów i wydatków spowodowanych wypadkiem, a także rekompensuje doznaną krzywdę. W literaturze przedmiotu jednorazowe odszkodowanie przysługujące członkom rodziny na podstawie ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322) jest porównywane do odszkodowania z art. 446 § 3 kc. (por. W. Witoszko: Jednorazowe odszkodowanie z ubezpieczenia wypadkowego).

2. W sprawie niekwestyjnie jest, że powodowie z tytułu śmierci męża i ojca otrzymali z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych łącznie kwotę 73.598 zł tytułem jednorazowego odszkodowania.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w pierwszej kolejności otrzymane odszkodowanie należy uwzględnić przy ustalaniu wysokości odszkodowania, gdy zostało ono przeznaczone na pokrycie kosztów i wydatków wynikłych z wypadku. Uwzględnienie to może być sprowadzone do odliczenia otrzymanego jednorazowego odszkodowania od odszkodowania obliczonego według prawa cywilnego (tak: wyrok SN z 7 czerwca 1976 r. IV CR 147/76 czy uchwała połączonych Izb: Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 14 grudnia 1962 r., III PO 5/62 – OSNCP 1964/4/65, patrz również późniejsze orzecznictwo, np. wyrok z dn. 21 października 2003 r., I CK 410/02, z 14 października 2004 r., I UK 4/04, czy z dn. 22 czerwca 2005 r., I PK 253/04).

Otrzymane przez powodów świadczenie z ubezpieczenia społecznego winno być również wzięte pod uwagę przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia (patrz; chociażby wyroki SN z 27 sierpnia 1969 r., I PR 224/69, z 11 stycznia 2000 r., II UKN 258/99 czy też uzasadnienie wyroku z dnia 22 czerwca 2000 r., sygn. akt I PK 253/04). Nie ma jednak podstaw do takiego uwzględnienia, zdaniem Sądu Apelacyjnego w składzie orzekającym, gdy wypłatę jednorazowego odszkodowania (rozważania nt. mieszanego charakteru jednorazowego odszkodowania przekraczają ramy niniejszego uzasadnienia) uwzględniono przy ustaleniu należnego odszkodowania.

Adresatem decyzji z dnia 25 listopada 2009 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. jest p.K. S.. Nie oznacza to jednak aby jednorazowe odszkodowanie było przyznane tylko jej (patrz: art. 14 ustawy wypadkowej). Jeśli organ rentowy nie dokonał podziału odszkodowania w decyzji przyznającej go, a strony faktycznie nie dokonały innego podziału otrzymanej kwoty, przyjmuje się, że kwota jednorazowego odszkodowania podlega podziałowi na równe części między uprawnionych (por. analogicznie: art. 74 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S).

Sąd I instancji w ogóle nie zanalizował powyższych kwestii.

3. Sąd Okręgowy nie odniósł się również do:

- możliwości zastosowania art. 362 kc do tego specyficznego odszkodowania i zadośćuczynienia z art. 446 kc.

W tej sytuacji wyjaśnić trzeba, że – w ocenie Sądu Apelacyjnego – art. 362 kc ma zastosowanie także przy zasądzeniu w/w świadczeń. Roszczenia powodów mają wprawdzie samodzielny charakter (par. 3 i 4 art. 446 kc), ale są ściśle związane z osobą zmarłego pracownika i dlatego jego (ewentualne) przyczynienie się do tragicznego wypadku i powstania pośrednio szkody dla powodów nie mogłoby pozostać bez wpływu na wysokość dochodzonych roszczeń. Przy czym w sytuacji gdy pierwotna odpowiedzialność pozwanego -pracodawcy oparta jest na zasadzie ryzyka (art. 435 kc) również przyczynienie się nie musi mieć postaci zawinionej. Decydujące znaczenie ma tu obiektywna okoliczność, że w rezultacie zachowania D. S. mogła powstać (powstała) przyczyna szkody niezależna od tej, którą spowodował S. M., będąca nieprawidłowością lub niezgodnością z powszechnie przyjętym sposobem ostrożnego i bezpiecznego postępowania (argument z art. 362 i 361 § 1 kc);

- a także orzeczenia sądu karnego zobowiązującego S. M. (pkt. III wyroku z dnia 10 czerwca 2010r., II K 313/10) do naprawienia w części szkody. Pamiętając o tym, że (wg. zeznań skazanego) wypełnił on nałożony obowiązek do rąk K. S. (art. 72 § 2 kk w zw. z art. 107 § 1 i 2 kpk), a jeśli tak to orzekanie w tym zakresie, po stosownym uwzględnieniu w rozliczeniu końcowym, w postępowaniu cywilnym stałoby się niedopuszczalne (art. 355 par. kpc, patrz nadto: wyrok SN z 7 lipca 2000 r., I PKN 724/99).

4. Wyróżnikiem niniejszej sprawy jest zastosowanie przepisów wyłączających odpowiedzialność.

Art. 120 kp statuuje wyłączenie odpowiedzialności S. M. wobec powodów opartej na przepisach prawa cywilnego, którzy mogą dochodzić naprawienia szkody wyłącznie względem pracodawcy, tj. (...) Sp. jawna w S. (uchwała (7) SN z 12 czerwca 1976 r., III CZP 5/76, OSNCP 1977/4/61). Podkreślić przy tym trzeba, że wyrok skazujący S. M. za przestępstwo sam w sobie nie wyłącza możliwości samodzielnej odpowiedzialności pracodawcy (patrz: wyrok SN z 14 lutego 2002 r., I PKN 853/00, ale również por. odpowiednio wyrok SN z 21 maja 2003 r., IV CKN 166/01, zaś co do mocy wiążącej art. 11 kpc patrz: uzasadnienie wyroku SA w Rzeszowie z dnia 21 maja 2009 r., III APa 4/09), np. z racji braku właściwej organizacji pracy, nieprzestrzegania zasad bhp na konkretnym stanowisku pracy czy uchybień w nadzorze służbowym – naruszenie tych obowiązków przez pracodawcę (nawet w ramach dopuszczalnego ryzyka gospodarczego) z reguły przesądza o jego odpowiedzialności na podstawie art. 435 kc (patrz: wyrok SN z 19 czerwca 2001r., II UKN 424/00).

Zaś zgodnie z umową ubezpieczenia pozwany ad. 2 zobowiązany jest do świadczenia w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego. Powodowie, jako osoby trzecie uprawnione do odszkodowania, mogą dochodzić swoich roszczeń bezpośrednio od ubezpieczyciela – (...) Towarzystwa (...), przy założeniu, że powstanie szkody jest zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

W tym miejscu jednoznacznie należy stwierdzić, że roszczenia powodów (acz zakotwiczone w wypadku przy pracy; chociaż już w ustawie wypadkowej roszczenia członków rodziny ubezpieczonego, który zmarł wskutek wypadku przy pracy, regulowane są odmiennie – v. art.13 - 14 ustawy wypadkowej) mają charakter samoistny (czyli niezależny od roszczeń osoby bezpośrednio poszkodowanej) i wynikają z przepisów o odpowiedzialności cywilnej (art. 446 kc) a nie z prawa pracy (art. 237 (1) kp) oraz zmierzają do naprawienia szkody na osobie każdego z powodów (ze szkodą na osobie mamy do czynienia wtedy, gdy naruszone zostają dobra osobiste, przy czym skutkiem owego naruszenia oprócz krzywdy może być także uszczerbek materialny – patrz szerzej: E. Gniewek (red.) Kodeks cywilny. Komentarz.- wyd. 5 str. 587) – tu rozumiane jako wypadek ubezpieczeniowy. Powodowie (pośrednio poszkodowani) nie byli i nie są pracownikami (...). Mają wobec pozwanej Spółki status osób trzecich i jako tacy dochodzą swoich praw podmiotowych w związku ze śmiercią męża i ojca (bezpośrednio poszkodowanego), w następstwie której doznali szkody w postaci pogorszenia ich sytuacji życiowej i krzywdy. Tego typu odpowiedzialność pozwanej Spółki niewątpliwie zawiera się w zakresie odpowiedzialności cywilnej z racji prowadzonej działalności gospodarczej.

W rozpoznawanej sprawie nie ma więc sytuacji, wbrew supozycjom apelującego Towarzystwa, aby ubezpieczyciel miał ponosić odpowiedzialność cywilną za szkody wyrządzone bezpośrednio na osobie D. S. -pracownika pozwanej ad. 1, w związku z jego wypadkiem przy pracy. Co zdaje się przewidywać tzw. klauzula 004, a której zawarcie (doubezpieczenie) nie było konieczne dla obecnego stwierdzenia odpowiedzialności pozwanego Towarzystwa wobec

powodów - w świetle treści par. 49 ust.1 pkt.1b owu (przy bezsporności faktu, że szkoda powodów jest następstwem ryzyka prowadzonej przez pozwanego ad. 1 działalności gospodarczej). I dlatego ubezpieczający, tj. pozwana Spółka oraz poszkodowani mają prawo (skoro opłacenie składki również jest niedyskusyjne) oczekiwać likwidacji szkody do wysokości uzgodnionej kwoty w ramach odpowiedzialności ubezpieczyciela (art. 805 kc).

Dodajmy, że do odszkodowania przysługującego ubezpieczającemu z tytułu umowy ubezpieczenia przepis art. 362 kc nie ma zastosowania (wyrok SN z 23 czerwca 1999 r., I CKN 57/98).

5. Wyjaśnienia wymaga też problem (v. zarządzenie k. 734), czy rozpoznawana sprawa, w której po stronie pozwanej zachodzi współuczestnictwo materialne (odnośnie przypadku tego rodzaju współuczestnictwa opartego na odpowiedzialności in solidum patrz: wyrok SN z 10 sierpnia 1976r., IV PR 115/76) – uzasadniające zastosowanie art. 72 § 3 i 2 kpc – jest sprawą z zakresu prawa pracy (art. 476 § 1kpc)?

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 18 marca 2008 roku – II PZP 1/08 (OSNP 2008, z. 17-18, poz. 248) wyjaśnił, że sprawa, w której po stronie pozwanej zachodzi współuczestnictwo materialne pomiędzy podmiotami, co do których właściwe jest postępowanie zwykle i postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy, nie posiada charakteru sprawy „pracowniczej” lecz jest sprawą cywilną podlegającą rozpoznaniu w postępowaniu zwykłym przez sąd cywilny w składzie właściwym dla tego typu postępowania.

6. Zasadność zarzutów dotyczących nie wyjaśnienia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności zwalnia Sąd II instancji z konieczności rozważania zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego. Wiadomo bowiem, że brak stanowczego ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia jest nie tylko mankamentem uzasadnienia, ale także usprawiedliwia materialnoprawne zarzuty apelacji. Nie jest możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. wyrok SN z 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05). A właśnie takim mankamentem jest dotknięte postępowanie pierwszo-instancyjne, co też miało istotny wpływ na wydanie kwestionowanego wyroku.

7. W świetle tego, co powiedziano wyżej zaskarżony wyrok należało uznać za przedwczesny i jako taki wymagał wyeliminowania z obrotu prawnego.

8. W toku procesu wtórnego, uwzględniając wyżej poczynione uwagi i wskazania, wypadnie uzupełnić materiał dowodowy sprawy, w szczególności poprzez zaznajomienie się z aktami ZUS nr (...)dot. przyznania powodowi jednorazowego odszkodowania oraz wysłuchania powódki K. S. i św. S. M. – dla ustalenia i wyjaśnienia wyżej sygnalizowanych okoliczności rozliczeniowych oraz faktyczno-prawnych. Ponownej analizy zdaje się wymagać też opinia biegłego K. Ś., w kontekście zeznań św. A. S. i A. K. oraz M. F., a w miarę potrzeby rozważenia wymagałoby przeprowadzenie dowodu z konfrontacji biegłych K. Ś. i J. M. – celem wyjaśnienia rozbieżności w ich opiniach; co do powinności oraz oceny rzeczywistego zachowania się denata w krytycznym czasie (pamiętając, że obowiązkiem biegłego jest jedynie naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego i dostarczonego mu materiału sprawy, a nie konstruowanie faktów). Porządkującego wyjaśnienia wymaga też przyczyna, dla której pozwany ad. 1 powołuje się na inną treść owu (v. pismo pozwanego k. 393) niż ostatecznie przedstawiona przez pozwanego ad. 2 (v. – k.420) – a to celem uchronienia się przed różnicami źródłowymi owu. Zaś wysłuchanie przedstawiciela pozwanego ad. 2 – jeśli taki zostałby wskazany przez stronę (art. 300 § 1 kpc) – winno ułatwić wykładnię i zastosowanie przepisów zawartych w par. 49-62 owu oraz rozważenie argumentów pozwanego Towarzystwa.

Oczywiście uczynione naprowadzenia w żadnym razie nie wyczerpują zakresu postępowania dowodowego, a zwłaszcza nie zwalniają stron z obowiązków, które na nie nakłada art.6 kc oraz art. 232 zd. 1 kpc.

Natomiast zwrócenia uwagi sądu procesowego, mając na uwadze jego dotychczasowe motywy, zdają się wymagać dwie uzupełniające dyrektywy orzecznicze przy stosowaniu par. 3 i 4 art. 446 kc:

- po pierwsze; art. 446 § 3 kc kompensuje jedynie szkodę majątkową, jednak ocena pogorszenia sytuacji życiowej obejmuje następstwa nie tylko już istniejące ale i te dające się przewidzieć w przyszłości, na podstawie zasad doświadczenia życiowego, trudne do obliczenia, niemniej prowadzące do pogorszenia sytuacji życiowej powódki. Miernikiem tej sytuacji winien być poziom, który w danym przypadku zapewniał mąż i ojciec.

- po drugie; rozmiar zadośćuczynienia z art. 446 § 4 kc może być odniesiony do stopy życiowej społeczeństwa, która może rzutować na jego wymiar i to w zasadzie bez względu na status społeczny i materialny pokrzywdzonej.

Z tych wszystkich względów przyjdzie ostatecznie stwierdzić, iż wydanie wyroku co do istoty sprawy wymaga ponowienia postępowania i dlatego na mocy art. 386 § 4 kpc oraz art. 108 § 2 kpc orzeczono jak w sentencji.